

Zenon Klemensiewicz (1891 – 1969)

Zenon Ludwik Klemensiewicz urodzony 2 listopada 1891 w Tarnowie syn Ignacego (urzędnika) i Kamili z Rożanowiczów. W latach 1901-1909 uczęszczał do gimnazjum w Nowym Sączu, następnie (do 1914 studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim językoznawstwo i historię literatury, m.in. u *Ignacego Chrzanowskiego, Józefa Kallenbacha, Jana Łosia, Jana Michała Rozwadowskiego*. W późniejszym czasie uzupełniał studia na uniwersytetach we Fryburgu i Paryżu (1926-1927). W czasie I wojny światowej służył w armii austriackiej na frontach rosyjskim i włoskim; 1918-1921 był oficerem Wojska Polskiego. W 1919 rozpoczął pracę jako profesor języka polskiego w Gimnazjum im. Sobieskiego w Krakowie (do 1939). Od 1923 współpracował z Uniwersytetem Jagiellońskim, prowadząc wykłady z dydaktyki języka polskiego; na podstawie pracy *Orzecznik przy formach osobowych słowa "być"* doktoryzował się na tej uczelni w 1925. Analogiczne wykłady prowadził również w Państwowym Pedagogium w Krakowie (1928-1931) i Instytucie Pedagogicznym w Katowicach (1928-1932). W 1930 uzyskał na UJ habilitację z języka polskiego (po przedstawieniu rozprawy *Liczebnik główny w polszczyźnie literackiej. Historia formy i składni*), a w 1933 habilitację z dydaktyki języka polskiego. W 1939 został najpierw profesorem tytularnym, a wkrótce profesorem zwyczajnym UJ (w Katedrze Języka Polskiego). Jako oficer rezerwy brał udział w kampanii wrześniowej, później uczestniczył w tajnym nauczaniu uniwersyteckim. W 1945 powrócił do pracy na UJ. W 1946 został powołany na członka-korespondenta Polskiej Akademii Umiejętności. W latach 1947-1952 kierował Katedrą Języka Polskiego, w roku akademickim 1947/1948 był dziekanem Wydziału Humanistycznego; przeszedł na emeryturę w 1961. Był związany także z innymi jednostkami naukowymi - Pracownią Słownika Polskiego XVI Wieku Instytutu Badań Literackich PAN (1953-1961), Pracownią Słownika Staropolskiego PAN (1956-1958 kierownik), Zakładem Językoznawstwa PAN w Krakowie (1958-1961 kierownik, 1958-1960 kierownik Pracowni Historii Języka Polskiego, 1960-1961 kierownik Pracowni Składni Historycznej), Ośrodkiem Badań Prasoznawczych w Krakowie (od 1961 kierownik Pracowni Języ-

koznawczej, od 1965 przewodniczący Rady Naukowej). W latach 1945-1948 przewodniczył Sekcji Szkół Wyższych i Instytutów Naukowych Związku Nauczycielstwa Polskiego.

Od 1954 był członkiem-korespondentem, a od 1961 członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk, w latach 1965-1968 zasiadał w Prezydium PAN, był członkiem władz Oddziału PAN w Krakowie (1957-1965 wiceprzewodniczący, od 1965 przewodniczący) oraz wiceprzewodniczącym Komitetu Językoznawstwa PAN (od 1961). Należał ponadto m.in. do Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego (1923-1949 sekretarz, od 1959 prezes) i Polskiego Towarzystwa Językoznawczego (1925 członek-założyciel, 1938-1949 sekretarz, 1950-1956 prezes); był wiceprezesem Związku Nauczycielstwa Polskiego.

Wspólnie z *Julianem Aleksandrowiczem*, *Walerym Goetlem*, *Romanem Ingardenem* i *Antonim Kępińskim* zakładał pod koniec lat 50. Krakowskie Towarzystwo Higieny Psychiczej. Został odznaczony m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, bułgarskim Orderem Św. Cyryla i Metodego, tytułem Zasłużonego Nauczyciela PRL. Zginął w katastrofie lotniczej pod Zawoją.

Jego zainteresowania naukowe obejmowały gramatykę historyczną, gramatykę języka polskiego, dydaktykę języka polskiego. W 3-tomowej publikacji *Historia języka polskiego* (1961-1972) przedstawił szerokie opracowanie dziejów języka polskiego od czasów prasłowiańskich do 1939 roku. Prowadził badania porównawcze nad językiem poetyckim polskiego romantyzmu, modernizmu, pozytywizmu i dwudziestolecia międzywojennego. Dokonał nowego ujęcia wszystkich typów związków składniowych w języku polskim (*Składnia opisowa współczesnej polszczyzny kulturalnej*, 1937). Opracował wiele podręczników dla szkół powszechnych i średnich, współpracował z redakcjami "Języka Polskiego", *Słownika staropolskiego*, *Słownika języka A. Mickiewicza*. Jako gimnazjalista, członek kółka literacko-artystycznego, przełożył na esperanto jedną z nowel Sienkiewicza (1908). W latach 30. był członkiem Komitetu Ortograficznego, zajmującego się reformą pisowni polskiej. Krótko przed śmiercią zainicjował telewizyjny cykl audycji poświęconych językowi polskiemu.

Do grona jego uczniów należeli m.in. *Walery i Krystyna Pisarkowie*.

Obecnie dzieło naukowca kontynuuje jego córka, także językoznawca, profesor doktor habilitowany, członek Rady Języka Polskiego i Rady Naukowej Instytutu Języka Polskiego PAN, *Irena Bajerowa*.

Ogłosił około 600 prac naukowych

Zginął w katastrofie lotniczej samolotu An-24 2 kwietnia 1969, który rozbił się w okolicach szczytu Polica. Przyczyny katastrofy są nieznane do dziś. Miejsce to upamiętnia pomnik.